

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ประเทศไทยได้นำระบบคู่เดียวเมียเดียว (monogamy) มาใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลากว่า 70 ปีแล้ว แต่ค่านิยมที่ชายเป็นใหญ่ก็ยังฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย การที่ชายมีภริยาหลายคนยังเป็นที่ยอมรับจนกลายเป็นเรื่องปกติ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันศุกร์ที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งตามข่าวระบุว่า "ชายคนหนึ่งอายุ 24 ปี สร้างความฮือฮาด้วยการแต่งงานกับหญิงสองคนอายุ 22 ปีพร้อมๆ กัน โดยหญิงสองคนนี้เป็นฝาแฝดกัน กลายเป็นที่อิจฉาของชายหลายๆ คน ซึ่งฝ่ายหญิงกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเองก็เต็มใจ" การสมรสซ้อนส่วนใหญ่แล้วจึงมักเกิดกับฝ่ายชาย เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ค่านิยมและวัฒนธรรมก็เปลี่ยนไป ในปัจจุบันจึงไม่เฉพาะฝ่ายชายเท่านั้นที่ทำการสมรสซ้อน ฝ่ายหญิงเองก็มีการสมรสซ้อนเช่นกัน การผิดประเวณีกลายเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทยและมักพบเห็นได้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเกิดจากความไม่ละเอียดใจเจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่น หรือหวังผลประโยชน์อื่นใดในทางทรัพย์สิน โดยไม่สนใจว่าผู้ที่ตนอยากได้มาเป็นคู่ครองใช้ชีวิตอยู่ด้วยนั้นมีคู่สมรสอยู่แล้วหรือไม่ โดยเหตุผลที่เกิดการละเมิดสิทธิในครอบครัวของผู้อื่นอาจมีสาเหตุมาจาก

1. คู่กรณีที่มาเข้าร่วมในการสมรสซ้อนทราบคืออยู่แล้วว่าอีกฝ่ายมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว แต่ก็ยังเจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่น โดยขาดจิตสำนึก หรือ
2. กรณีที่เป็นข้าราชการกระทำการสมรสซ้อนเพื่อหวังผลประโยชน์จากการสมรสซ้อน โดยนำใบสำคัญการสมรสไปแสดงต่อผู้บังคับบัญชาของตน เพื่อจะได้ไม่มีความผิดทางวินัยฐานประพฤติเสื่อมเสียในทางชู้สาวตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 98 หรือ
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติของคู่สมรส หรือ
4. เพื่อหวังประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เพราะแม้ภายหลังการสมรสจะถูกกล่าวอ้างหรือถูกศาลพิพากษาให้การสมรสเป็นโมฆะ ทำให้ไม่มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม แต่หากมีบุตรเกิดขึ้น บุตรนั้นย่อมสันนิษฐานว่าเป็นบุตรของชายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1538 วรรคแรก ถ้าหากชายเสียชีวิต บุตรย่อมมีสิทธิในมรดก ดังนั้น หญิงผู้ไม่สุจริตนี้ย่อมอาศัยอานิสงส์ของบุตรในทรัพย์สินมรดกดังกล่าว หรือ

5. จดทะเบียนสมรสกันเพื่อให้ได้สิทธิในการรับเงินบำเหน็จ หรือบำนาญตกทอด

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กลับพบว่า มีส่วนทำให้เกิดการสมรสซ้อน โดยการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1497 อนุญาตให้ผู้ส่วนได้เสียสามารถกล่าวอ้างความเป็นโมฆะของการสมรสได้ ทำให้ชายหรือหญิงผู้ไม่สุจริตหลอกลวงบุคคลอื่นให้มาจดทะเบียนสมรสด้วยและปิดความรับผิดชอบได้โดยง่ายคาย โดยการกล่าวอ้างความเป็นโมฆะของการสมรส ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงต้องเสียหายเป็นอย่างมาก ชำร่ายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1499 วรรคสอง ยังปกป้องผู้กระทำผิดด้วยการกำหนดให้การสมรสซ้อนที่เป็นโมฆะไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่คำนึงว่าชายหรือหญิงที่ถูกหลอกลวงให้มาจดทะเบียนสมรสซ้อนจะสุจริตหรือไม่ สิ่งที่มาตราการทางแพ่งให้การเยียวยาผู้เสียหาย ก็มีเพียงค่าทดแทนและค่าเลี้ยงชีพเท่านั้น ซึ่งเทียบไม่ได้เลยกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

เมื่อมาพิจารณามาตรการทางอาญาก็พบว่า ประเทศไทยยังมีความล่าช้าเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งบัญญัติให้การสมรสซ้อนเป็นความผิดทางอาญาแทบทั้งสิ้น โดยเป็นความผิดในตัวเอง เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่นนอกจากนี้ ในบางประเทศยังได้ตระหนักถึงปัญหาการแย่งคู่ครองโดยกำหนดให้การแย่งคู่สมรสของผู้อื่นเป็นความผิดฐานสมรสซ้อนด้วย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมัน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น กล่าวคือ นอกจากจะลงโทษผู้ที่ทำการสมรสซ้อนแล้ว ยังลงโทษคู่กรณีในการสมรสซ้อนที่เจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่นด้วย โดยถือว่าทั้งคู่กระทำความผิดฐานสมรสซ้อน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม

ในขณะที่ประเทศไทย ยังไปอาศัยโทษในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 137 หรือความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 267 ซึ่งเป็นโทษข้างเคียงทำให้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าการสมรสซ้อนก็มีโทษทางอาญาเช่นกัน ในด้านของคู่กรณีในการสมรสซ้อนที่มีเจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่นก็ยังไม่ทราบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเข้าข่ายความผิดฐานเป็นตัวการร่วมหรือผู้สนับสนุนแล้ว จึงปรากฏว่ามีการสมรสซ้อนอยู่เสมอและไม่มีทีท่าว่าจะแก้ไขได้

นอกจากนี้ มาตรการในการลงโทษทางอาญาในกรณีการสมรสซ้อนตามกฎหมายไทย ดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายอาญามุ่งประสงค์จะคุ้มครอง เพราะคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 137 คือ มุ่งที่จะคุ้มครองความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐ ในขณะที่คุณธรรมทางกฎหมายของ ความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจับข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 267 คือ มุ่งที่จะคุ้มครองความมั่นคงและความเชื่อถือในการใช้ เป็นพยานหลักฐาน จะเห็นได้ว่าความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวมุ่งคุ้มครองแต่เพียงผลประโยชน์ของ รัฐ หรือถูกสร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ โดยแท้จริง มิได้มุ่งคุ้มครองสถาบันครอบครัวอันเป็นเรื่อง ของปัจเจกชนแต่อย่างใด การปรับบทลงโทษในกรณีสมรสซ้อนกับความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวจึง จัดต่อเหตุผลและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ผลของการลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับคุณธรรมทาง กฎหมายนี้เอง ทำให้คุณค่าของสถาบันครอบครัวถูกมองข้าม เจ้าหน้าที่เองเมื่อพบว่ามี การสมรส ซ้อนก็ไม่ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพราะคิดว่าไม่ใช่ผู้เสียหายและเป็น เรื่อง ของเอกชนที่จะต้องดำเนินการฟ้องร้องกันเอง

เหตุที่ในปัจจุบันพบว่ามี การสมรสซ้อนเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก ตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ผู้ที่จะขอตรวจสอบข้อมูลของผู้อื่น จะต้องมีส่วนได้เสีย โดยต้อง แสดงหลักฐานและอธิบายเหตุผลต่อเจ้าหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่เชื่อได้ว่ามีเหตุผลอันสมควรและมีความ จำเป็นที่จะต้องรู้ข้อมูลของผู้อื่น หากไม่มีส่วนได้เสียและไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่มีหลักฐานมา สนับสนุน เจ้าหน้าที่จะไม่อนุญาต แต่เนื่องจากชายหญิงที่เป็นคู่รักชอบพอกันยังไม่ถือว่าเป็นผู้มีส่วน ได้เสีย จึงยังไม่สามารถขอตรวจสอบข้อมูลการสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ทำให้เป็นช่องทางให้มีการ หลอกลวงผู้อื่นมาจดทะเบียนสมรสซ้อนอยู่เสมอ อีกทั้งในทางปฏิบัติการจดทะเบียนสมรสและ การตรวจสอบสถานภาพการสมรสในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาอย่างมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากข้อมูลการจด ทะเบียนสมรสก่อนที่จะนำระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์เข้ามาใช้ใน ปี พ.ศ.2545 ทางสำนักงานเขต หรืออำเภอทุกท้องที่ จะต้องรวบรวมส่งไปยังสำนักบริหารการทะเบียนส่วนกลาง เพื่อบันทึกลงใน ฐานข้อมูลออนไลน์ แต่ในความเป็นจริงแล้วบางท้องที่ก็มิได้มีการจัดส่งมา หรือส่งมาแล้วแต่ไม่ ครบถ้วนทั้งหมด หรือเกิดการสูญหายเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ และข้อมูลที่ส่งมาล้วนเป็นการ บันทึกรด้วยลายมือเขียนทั้งสิ้น ทำให้เกิดปัญหาในการบันทึกข้อมูล เช่น ลายมืออ่านไม่ออก หรือจด ชื่อคู่สมรสไม่ถูกต้อง ทำให้ข้อมูลที่บันทึกเกิดความผิดพลาด ซึ่งในการตรวจสอบสถานภาพการ สมรสโดยใช้ระบบฐานข้อมูลออนไลน์นั้น จำเป็นต้องพิมพ์ชื่อและนามสกุลให้ถูกต้องทุกตัวอักษร จึงจะสามารถตรวจสอบสถานภาพการสมรสได้ การจดชื่อสกุลผิดพลาดแม้เพียงการันต์ตัวเดียวก็ไม่ สามารถตรวจสอบสถานภาพการสมรสของบุคคลดังกล่าวได้

จากปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2541 ในคำร้องขอจดทะเบียนสมรส จึงได้กำหนดให้ระบุ เลขบัตรประชาชน 13 หลักลงในคำร้อง เพื่อให้สามารถตรวจสอบสถานภาพการสมรสของบุคคลได้ แน่แน่นอน แต่ปัญหาก็คือ ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรในปัจจุบันมิได้เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทะเบียน

สมรส การเปลี่ยนชื่อบุคคลในฐานะข้อมูลทะเบียนราษฎรจึงไม่มีผลทำให้ชื่อบุคคลในฐานะข้อมูลทะเบียนสมรสต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ทำให้ฐานข้อมูลทะเบียนสมรสยังปรากฏเป็นชื่อเดิมอยู่ ดังนั้น การเปลี่ยนชื่อของบุคคลก่อนปี พ.ศ.2541 แล้วมาสมรสใหม่ภายหลังปี พ.ศ.2541 จึงไม่สามารถตรวจสอบได้

แม้ในปัจจุบันตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2545 จะได้มีการนำระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์เข้ามาใช้ในการรับจดทะเบียนสมรสก็ตาม แต่ในบางท้องที่ โดยเฉพาะในท้องที่ห่างไกลระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ก็ยังไม่ถึง ประกอบกับปัญหาที่สะสมค้างคามานานดังที่ได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 ทำให้การสมรสซ้อนยังเกิดขึ้นอยู่เสมอ และบ่อยครั้งเจ้าหน้าที่เองก็มิได้ตรวจสอบสถานภาพการสมรสก่อนที่จะทำการจดทะเบียนสมรสให้คู่สมรส โดยเฉพาะที่นิยมมากในขณะนี้คือ การเชิญเจ้าหน้าที่ให้ไปจดทะเบียนสมรสนอกพื้นที่เพราะในระเบียบทางปฏิบัติไม่ได้บังคับให้เจ้าหน้าที่ที่รับจดทะเบียนสมรสจะต้องตรวจสอบทุกครั้งที่ได้รับจดทะเบียนสมรส

การสมรสในต่างประเทศก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคอย่างมากในการตรวจสอบสถานภาพการสมรส เพราะการสมรสในต่างประเทศระหว่างคนที่มีสัญชาติไทยด้วยกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทยนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1459 ได้กำหนดว่าจะทำตามแบบกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศที่ทำการสมรสนั้นก็ได้ ในกรณีที่การสมรสของคนไทยได้กระทำลงในต่างประเทศตามแบบของกฎหมายต่างประเทศ เนื่องจากมิได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยจึงไม่มีทะเบียนสมรสอยู่ในประเทศไทย หากเมื่อกลับมาประเทศไทยมิได้กลับมาบันทึกฐานะการสมรสตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 17 แล้ว ก็จะไม่ปรากฏว่าบุคคลนั้นมีคู่สมรสแล้ว ทั้งที่ความจริงมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว หากบุคคลดังกล่าวไปจดทะเบียนสมรสกับบุคคลอื่นอีก ก็ถือเป็นการสมรสซ้อน

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. มาตรการทางกฎหมาย

ควรมีบทบัญญัติทางอาญาลงโทษกับบุคคลที่ทำการสมรสซ้อนและคู่กรณีในการสมรสซ้อนที่มีเจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่น โดยกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดในตัวเองโดยไม่ต้องไปอาศัยโทษในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 137 หรือฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 267 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดให้การสมรสซ้อนเป็นความผิด

อาญาในตัวเอง ย่อมจะมีผลในทางปฏิบัติต่อบุคคลที่คิดจะทำการสมรสซ้อนมากกว่าการกำหนดให้เป็นโทษข้างเคียง

สำหรับความผิดฐานสมรสซ้อน หากจะนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรจะนำมาบัญญัติไว้ในลักษณะ 7 หมวด 3 คือ หมวดความผิดเกี่ยวกับเอกสาร มาตรา 267 ทวิ ทั้งนี้ เพราะโดยปกติแล้ว การสมรสซ้อนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการแจ้งให้เจ้าพนักงานจดทะเบียนความอันเป็นที่ถึงลงในทะเบียนสมรสอันเป็นเอกสารมหาชน โดยตรง จึงมีความเหมาะสมที่จะบัญญัติไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับเอกสาร โดยความผิดอาญาฐานสมรสซ้อนที่จะนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยควรเป็นดังนี้

มาตรา 267 ทวิ “ผู้ใดทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้วหรือสมรสกับบุคคลที่ตนรู้ว่ามิใช่คู่สมรสอยู่แล้วและการสมรสดังกล่าวเป็นโมฆะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้”

เหตุที่ต้องบัญญัติไว้ด้วยว่า “และการสมรสดังกล่าวเป็นโมฆะ” เพราะประมวลกฎหมายอาญาย่อมมีผลใช้บังคับได้ทั่วราชอาณาจักรดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 วรรคหนึ่ง แต่การที่จะพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดฐานสมรสซ้อนในเบื้องต้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียก่อน และเมื่อการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องครอบครัวของอิสลามศาสนิก ต้องตกอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัด ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489 ดังนี้ การพิจารณาว่าการกระทำใดจะเข้าลักษณะความผิดฐานสมรสซ้อนหรือไม่ ก็จำเป็นต้องตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ความผิดฐานสมรสซ้อนไม่นำมาใช้บังคับกับชายที่เป็นอิสลามศาสนิก และได้สมรสกับหญิงที่เป็นอิสลามศาสนิก โดยได้ทำการสมรสซ้อนในสี่จังหวัด คือ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล หรืออาจกล่าวได้อีกนัยยะหนึ่งว่าความผิดฐานสมรสซ้อนย่อมไม่นำมาใช้บังคับเฉพาะกรณีของฝ่ายชายที่เป็นอิสลามศาสนิกที่ได้ทำการสมรสกับหญิงที่เป็นอิสลามศาสนิก โดยการสมรสดังกล่าวได้กระทำกันในสี่จังหวัดคือ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล เพราะการที่ฝ่ายชายมีภริยาหลายคนมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายอิสลามและไม่ตกเป็นโมฆะแต่อย่างใด แต่สำหรับในกรณีของฝ่ายหญิงนั้น แม้ฝ่ายหญิงจะเป็นอิสลามศาสนิก และได้ทำการสมรสกับฝ่ายชายที่เป็นอิสลามศาสนิก แม้การสมรสดังกล่าวจะได้กระทำกันในสี่จังหวัด คือ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ก็จำเป็นต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติความผิดฐานสมรสซ้อนด้วย เพราะตามหลักกฎหมายอิสลาม หญิงมีสามีได้เพียงคนเดียว การที่หญิงมีสามีหลายคน การสมรสย่อมตกเป็นโมฆะ ดังนั้น หากจะบัญญัติความผิดฐานสมรสซ้อนขึ้นใช้บังคับในประมวลกฎหมาย

อาญาของไทย จึงควรบัญญัติไว้ด้วยว่า “และการสมรสดังกล่าวเป็น โฆษะ” เพื่อมิให้ขัดกับหลักกฎหมายอิสลามที่อนุญาตให้ชายมีภรรยาได้หลายคน

สำหรับความในวรรคสอง เหตุที่ต้องบัญญัติไว้ด้วยว่า “ให้เป็นความอันยอมความได้” เพราะความผิดฐานสมรสซ้อนนั้นมิได้มีความเป็นอาชญากรแต่อย่างใด อีกทั้งการสมรสซ้อนมีผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวเป็นอย่างมาก การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจึงควรคำนึงถึงเจตจำนงของผู้เสียหายเป็นสำคัญ การฟ้องร้องดำเนินคดีนั้นก็มิใช่ว่าจะเป็นผลดีต่อผู้เสียหายเสมอไป เพราะผู้เสียหายอาจต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งจะกลายเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายมากขึ้นไปอีก และในบางกรณีการสมรสซ้อนอาจเกิดขึ้นโดยสุจริต เช่น เชื่อว่าคู่สมรสของตนได้เสียชีวิตไปแล้ว หรือบางครั้งการสมรสซ้อนก็อาจเกิดจากความยินยอมของทั้งครอบครัวเดิมและครอบครัวใหม่ โดยทั้งครอบครัวเดิมและครอบครัวใหม่ต่างใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน ยิ่งถ้ามีบุตรแล้วแล้วการที่บิดาหรือมารดาต้องถูกจำคุกจะทำให้บุตรต้องขาดบิดาหรือมารดาซึ่งจะส่งผลเสียแก่บุตรมากกว่า และโดยเหตุผลเดียวกันนี้ อตราโทษที่เหมาะสมผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เทียบเท่ากับความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชน หรือเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 267 เพื่อมิให้เกิดปัญหาได้แย้งขึ้นมาภายหลัง เพราะอย่างไรเสียผู้กระทำความผิดก็ต้องรับโทษตามมาตรา 267 อยู่แล้ว อีกทั้งอัตราโทษดังกล่าวยังอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะรอการลงโทษได้โดยพิจารณาเป็นรายกรณีไป

2. มาตรการในทางปฏิบัติ

ควรมีวิธีปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสที่มีความรัดกุม และเข้มงวดมากขึ้น โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนสมรส ที่จะต้องตรวจสอบสถานภาพการสมรสของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายจนมั่นใจว่าไม่มีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว

2.2 การจดทะเบียนสมรสทำได้เฉพาะในภูมิลำเนาของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ในกรณีที่มีการย้ายภูมิลำเนา ต้องมีการย้ายภูมิลำเนามาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีจึงจะสามารถจดทะเบียนสมรสที่ภูมิลำเนาแห่งใหม่ได้

2.3 ก่อนรับจดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนดำเนินการติดประกาศคำขอจดทะเบียนสมรส ณ ที่ว่าการอำเภอตามภูมิลำเนาของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้เสนอคำคัดค้าน

3. มาตรการทางสังคม

3.1 ควรปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีคู่สมรส ส่งเสริมสนับสนุนการมีคู่สมรสเพียงคนเดียวอันเป็นรูปแบบการสมรสที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ตลอดจนรณรงค์ให้คนในสังคมเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสของตนเองและให้สังคมได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน

3.2 ควรสร้างจิตสำนึกไม่ให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการแย่งคู่สมรสของผู้อื่นว่าเป็นเรื่องปกติ และควรร่วมการประณามปฏิเสธรพฤติกรรมการดังกล่าว

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปแล้วว่า การสมรสแบบชายหนึ่งหญิงหนึ่งหรือการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว เป็นรูปแบบการสมรสที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน เพราะการสมรสซ้อนได้นำมาซึ่งความยุ่งยากและความไม่ปกติสุขในชีวิตสมรสมากมาย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ภริยาเดิมและคู่สมรสที่ถูกหลอกลวงให้มาทำการสมรสด้วย ครอบครัวแตกแยกไม่ปรองดอง ทำลายบรรยากาศความอบอุ่นในครอบครัว บุตรที่เกิดมาขาดความรักความอบอุ่น ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ทำให้ล่อแหลมต่อการกระทำผิด เช่น ดิฉิบาเสพย์ผิด หรือก่ออาชญากรรมส่งผลไปถึงสังคมโดยรวมและอนาคตของชาติ จากการศึกษาพบว่า การแก้ปัญหาค่าการสมรสซ้อนนั้นไม่อาจอาศัยมาตรการใดมาตรการหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยทั้งมาตรการทางอาญา มาตรการในทางปฏิบัติ และมาตรการทางสังคมควบคู่กันไป หากได้ดำเนินการทุกมาตรการอย่างจริงจังแล้ว ก็เชื่อแน่ว่าปัญหาค่าการสมรสซ้อนจะได้รับการแก้ไขและเกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่